

برآورد صندوق بین المللی پول (IMF)

بررسی سلامت اقتصادی

ایران اصلاحات اقتصادی را با ثبات قدم ادامه میدهد

4 آوریل 2014

مغازه ای در تهران: نرخ تورم در طی ماههای اخیر تا حدی به علت اقدامات بانک مرکزی کاهش یافته است (تصویر: مرتضی نیکوبندل/Polaris)

- ایران اقدامات مهمی برای کاهش نرخ تورم اتخاذ نموده است
- چشم انداز کوتاه مدت کماکان نامطمئن است
- تداوم بهبود دراز - مدت اقتصادی نیاز به اصلاحات ساختاری برای پشتیبانی از رشد غیرنفتی دارد

از نظر IMF، ایران در طی ماههای اخیر پیشرفتهایی به سوی تثبیت اقتصاد خود کسب کرده است، ولی کشور هنوز احتیاج به پیشبرد اصلاحات جامع برای برقرار کردن مبنائی برای بازگشتن به رشد و ایجاد اشتغال لازم دارد.

اقتصاددانان IMF، در طی بررسی سالیانه سلامت اقتصاد ایران، که اولین بررسی آنها در دو سال و نیم اخیر است، اظهار کرده اند که چشم انداز کوتاه مدت ایران کماکان نامطمئن است. با توجه به تداوم محدودیت چشم انداز درآمدهای نفتی و تراکنشهای بین المللی، انتظار می رود که رشد واقعی تولید ناخالص ملی (GDP) ایران در سال مالی جاری، پس از انقباض شدید در طی دو سال متوالی، آغاز به ثبات یافتن بکند. انتظار میرود که بهبود اقتصادی که هنوز ضعیف است از روند رو به پیشرفت در شرایط خارجی و برخی نشانه های زود هنگام از احیاء رشد در تقاضای داخلی بهره ببرد.

به قول گزارش فوق، دولت جدید ایران که در ماه اوت 2013 زمام امور را به دست گرفت موفق به کسب قدری پیشرفت در بهبود دادن محیط خارجی و اعتماد در چشم انداز آینده شده است. مقامات کشور موافقتنامه موقتی را با گروه کشورهای P5+1 (پنج عضو دائمی شورای امنیت سازمان ملل متحد به اضافه آلمان) منعقد نموده اند. آن موافقتنامه (که در ماه ژانویه 2014 به مرحله اجرا رسید و شامل تقلیل محدود و موقت تحریم هاست) به ایران اجازه میدهد صادرات نفتی خود را تثبیت نماید، دسترسی به وجوه ایران که در خارج نگهداری میشوند را تسهیل می کند، و موقتاً از تحریمهای مربوط به صادرات پتروشیمی و صنعت اتومبیل سازی چشم پوشی مینماید.

ایران اکنون بایستی روی برنامه اصلاحات داخلی تمرکز کند تا بطور کامل از توان اقتصادی کشور بهره ببرد. به قول آقای مارتین سریزولا Martin Cerisola، معاون بخش خاورمیانه و آسیای مرکزی IMF، "این بازه فرصت برای پیشبرد اصلاحات جامع را نبایستی از دست داد."

خطاب نمودن ضعفها

علیرغم پیشرفت قابل توجه ایران در زمینه های افزایش درآمد سرانه و سطح زندگی در طی دهه های قبل، ضربه های بزرگ و مدیریت ضعیف در اقتصاد کلان، اثرات قابل توجهی بر ثبات و رشد اقتصادی در طی چند سال اخیر داشته اند. مجموعه ای از شک های اقتصادی - مربوط به اجرای فاز اول اصلاحات یارانه انرژی، برنامه های اجتماعی بلندپروازانه با تأمین وجه نامکفی، و زوال قابل توجه در محیط خارجی به علت تشدید یافتن تحریمهای تجارتي و مالی - موجب تضعیف اقتصاد در چند سال اخیر شده است.

با توجه به گزارش IMF، مقامات کشور اکنون برای دستیابی به رشد اقتصادی بایستی روی موضوع چگونگی رفع برخی از چالشهای دیرینه در ساختار اقتصاد تمرکز نمایند، و اضافه شده است که دولت آغاز به اتخاذ اقدامات مهمی در آن جهت نموده است.

برای کاهش و تثبیت تورم، بانک مرکزی در طی چند ماه اخیر کنترل سختگیرانه تری روی حجم نقدینگی اعمال نموده است. موافقتنامه ای برای حذف تأمین وجه پروژه مسکن مهر – یک پروژه بلندپروازانه مسکن ارزان که در سال 2007 راه اندازی شد – از ترازنامه بانک مرکزی، نمایانگر تلاش فوق بوده است. آن اقدامات برای کنترل کردن تورم، به همراه قیمت‌های مناسب مواد غذایی در جهان و افزایش ارزش پول، به کشور امکان داده اند تا نرخ تورم 12 ماهه را به تقریباً 23 درصد در اوایل 2014 کاهش دهد، که بسیار از نرخ 45 درصد در ماه ژوئن سال قبل کمتر است.

بازگشت به مسیر صحیح

در عین حال، اصلاحات بیشتری لازم است تا اقتصاد ایران بتواند به مسیر رشد پایدار برگردد. گزارش IMF تأکید میکند که مقامات کشور بایستی از عقب انداختن اصلاحات و "به یک طوری جلو رفتن" به امید بهتر شدن محیط خارجی اجتناب کنند. برای مبارزه با دو مشکل اقتصاد کشور، یعنی رشد کم و تورم زیاد، تمرکز یک راهبرد سه گانه روی سیاست پولی انقباضی و سیاست مالی متوازن انقباضی و اصلاحات ساختاری تمرکز نماید.

بودجه سال 2014 نوید مثبتی است برای آن راهبرد از این رو که تراز مناسبی بین تورم زدائی و پشتیبانی از اقتصاد را فراهم مینماید. اقداماتی برای گسترش مبنای درآمد به سمت منابع غیر نفتی – مانند تصمیم مقامات کشور مبنی بر جلوگیری از افزایش دادن نرخ مالیات بر ارزش افزوده (VAT)، و همچنین اصلاحاتی برای تقویت مدیریت مالیاتی و کاهش دادن استثنائات – به برقرار کردن زمینه ای برای سیاست مالی پایدار کمک خواهند کرد. گزارش IMF همچنین خاطر نشان کرده است که اصلاحات در چارچوب سیاست مالی بایستی نقش ضد ادواری آن را تقویت نموده، مخاطرات مالی را کاهش داده و هماهنگی کلان-اقتصادی را بهبود دهد.

اصلاحات چارچوب سیاست پولی، و نیز اقدام در نظر گرفته شده برای وحدت دادن به بازار ارز تا اواسط 2015، نیز برای برقرار کردن کامل ثبات اقتصادی جنبه اساسی دارند. موفقیت این اصلاحات مدیون پیشرفت در ساده سازی و تمرکز مجدد روی رسالت بانک مرکزی بسوی ثبات قیمت‌ها و اقدامات برای نوساختار کردن تصمیمگیری سازمانی خواهد بود.

بطور همزمان، اصلاحاتی برای افزایش بهره وری لازم است تا توان کارآفرینی و سرمایه انسانی ایران برای ایجاد اشتغال که بسیار مورد نیاز است، آزاد شود. کاهش بیکاری حدود 24 درصد در میان جوانان مستلزم اصلاحاتی در بازار کار است. بنا براین گزارش، چشم انداز قابل توجهی برای بهبود محیط کسب و کار وجود دارد، که می تواند افزایش قابل توجهی در بهره وری و رشد در سالهای آینده را در بر داشته باشد.

گزارش IMF خاطر نشان میکند که اجرای اصلاحات یارانه ها در ایران کماکان اولویت دارد. طراحی آن اصلاحات – جایگزین کردن یارانه ها با انتقالهای نقدی عمومی به خانوارها – یک نمونه بوده است، حتی اگر فاز اول با دشواریهای قابل توجهی روبرو بوده است. بسیار مهم است که اطمینان حاصل شود که فاز دوم اصلاحات به همراهی چارچوب پشتیبان و سیاستهای کلان-اقتصادی صحیح جلو برود.

گزارش درمورد دو سناریوی تمثیلی میان-مدت برای اقتصاد ایران بحث میکند. آن سناریوها نشان میدهند که در غیاب افزایش سریع در قیمت نفت یا تولید، و بدون پیشرفت جدی از نظر اصلاحات ساختاری، ایران کماکان با محدودیتهای قابل توجهی در دستیابی به رشد و کاهش تورم روبرو خواهد بود.

پیوندهای مربوط

مطلب مطبوعاتی را بخوانید، <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2014/pr14152.htm>

گزارش کارکنان را بخوانید، <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2014/cr1493.pdf>

مطالبی راجع به برخی موضوعات خاص را بخوانید،

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2014/cr1494.pdf>

نظر IMF درمورد اصلاحات یارانه ها،

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2013/INT032713A.htm>

نظر IMF درمورد ثروت منابع طبیعی،

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2014/CAR032414B.htm>